

kuma man di da kelen na

Faso kalansira minisiriso
Balikukalan nyamögoso
Bawako

boli 11
Mè kalo san 1986

Nyētaa labd jēkulu

Labdbaga jēkulu

Berehima Dunbuya faso balikukalan
nyēmōgōso kunti-
giba.

Deni Dunyon, kanko nyinini bolofa-
ra nyēmōgō
Denbele Sata jire, musow ladaamu-
li bolofara nyēmōgō.
Mamadu Keyita, gafe dilan yōrd
nyēmōgō.

Sèbènlabèn jēkulu

Nyēmōgōba
Nyēmōgō dankanw

Berehima Dunbuya
Jalo Fatumata K.
Seyidu Sise
Denba Konare
Amidu Kanute.

Dilanbagaw

Mahamadu A. Maiga
Mamu Danté
Mamadu Keyita

Nataliye dilanbagaw ni ja talaw

Adama Mariko
Amadu Sandégō
Burama Garba Sise

Jènsénbaga

Dama Sanba Jalo

JANTONYÉRELÀ KORÒ COGO KA NYI

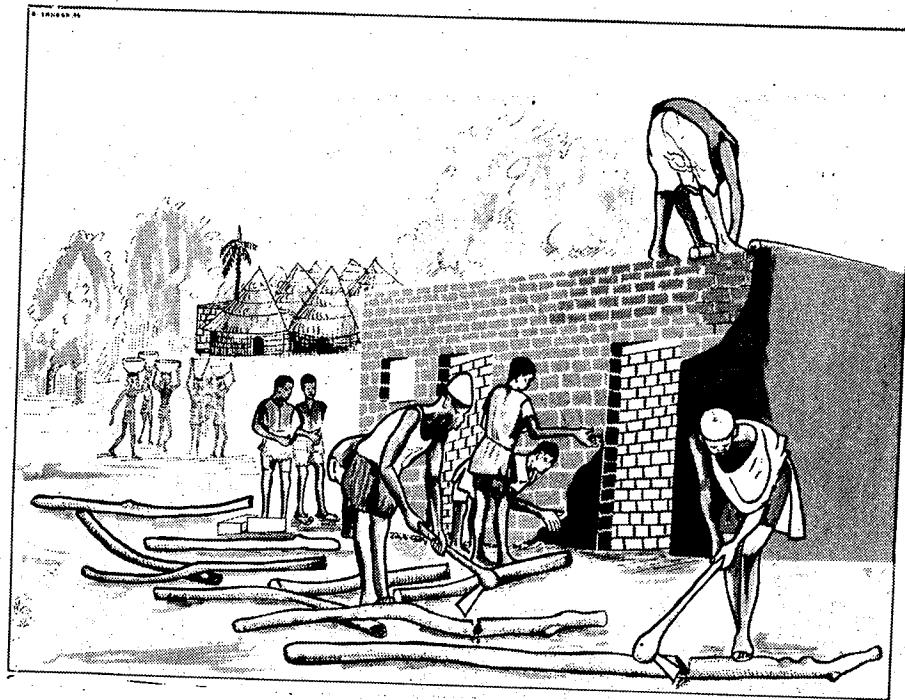

N'i y'a mèn i nyògòn cikèla tè, i ka kènè de. O de kòsdò, samiyè don da fè, mògò ka kan ka niwakini kisè kelen ta don o don, fo ka kalo kelen

dafa. N'o kèra, i bè kisi summa ma samiyè fè. Bana kùnbèni de ka nògòn n'a furakèli ye.

Hamidu Kamutè
Balikukalan soba
Bamako

NYETAA SINSIBERE YE KALAN YE

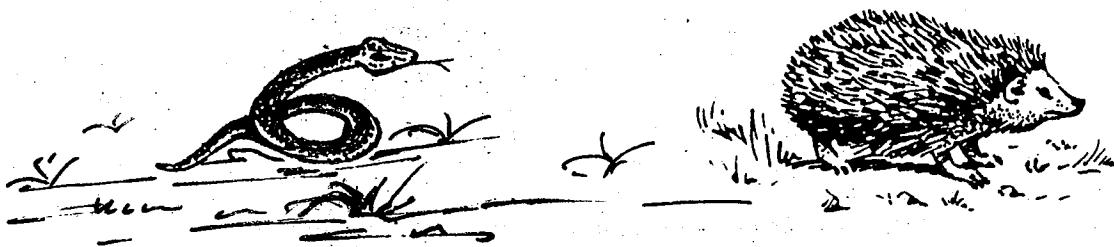
An bée y'a dòn ko kalan de bë sòrò yiriwa. O la, walasa ka kalan, kalanso joli wajubiyalen don dugu kònò. Kalanso baarali ka kan ka kè dugu bée de kunko ye :

cè ni muso, denmisèn ni mogòkòròba, bée lajèlen ka kan ka bò ka bogò nòoni, ka kalanso mun. O de bë se ka kè sababu ye ka kalan sabati, ka mèn si la.

Hamidu Kanutè
Balikukalan soba
Bamako

Kuma man di; kumabaliya man di

JUGUNI ANI SA

Juguni dò dun bè yalala wulaba
Kond'A falen ba dumuni na. Ji da la
ani sa dò bèn na, tile fila, a ma
foyi sòrò k'a dun. E ! E bèna mun
nyini ne ka sira kan ! Juguni ko
tan.
E ni bò nydgòn si ko mandi ne ye.
Ayi, fama, foyi juguma ten fèn, ni

dun y'a don k'an bè bèn ni siran i
kan, i dun te ne ye.

Sa ma tila a ka kuma na, jugu-
ni y'a kan kari, k'a tigè fila
ye.

Min ka bo, o de ta ye tinyè
ye. Hamidu Kanutè
Balikukalan seba.-

kuma man di, kumabaliya man di

DÒNKILI : FASO

Fasoba denw yo !
An bée jèlèn bë yan.
Mun ni mun kelen na ?
An bée jèlen bë yan kelenya ni hòrónya.

Kelenya sòròla an fè yan, jòn ni jòn sababu ?
Hòrónya sòròla an fè yan, jòn ni jòn sababu ?
Mamadu Konatè tòra kelenya in ko la.
Zenerali Sumare tòra hòrónya in ko la.

An bée k'an miiri
An bée ka sabali
K'an bolo di nyogòn ma
K'an faso baara.

N'Fatu BUWARE
Karamogo
ka bò Z a n a b u g u . -

Kuma man di, kumabaliya man di

KORO TE MOGO SIGI

N'i ye san bi segin walima bi kò-
nontòn sòrò fo kèbaa ka y'i bolo, n'o
tè wulili y'i ma jagoya ye.

Sijè ka kan ni sunogò ye, a ka
kan ni bato ye, a ka kan ni daamu ye ;
nka ni Ala y'i kol'o la, wulikajò da-
gar'i ye. Ka wuli fajiri suba, i n'i
dennyögònw ni modenw. ka t'i biri fo

su, i natò k'i doni dogò la.

Ee maanu o re kèbaantanya ye
dè !

Ni kèbaa b'e min bolo, hali
n'i si ma yakubaya, da ka jan
dagar'i ye.

Bakari Faraji JARA
Hamudalayi II Kalanyoro Segu.-

CEKOROBA NI CENINKUNKOLOGELENNIN

Cèkòròba sigilen, cèninkunkologè-
lènnin ye neniba do kè bato.

Cèkòròba kumana.

- Den o ! Jaa e tè malo mogò ma ?
Cèninkunkologèlènnin y'a jaabi.

- Cèkòròba kana jigin n na, ne yé
malo dun an ka so bi.

- Ee ! Cènin o, i bè ne jaabi
tan ? Jaa e tè mogò ye !

- Cèkòròba ne bè mogò ye dèrè ;
nin tè e sigilen ye, tabadaga b'i da ?

- Cènin i da ka di koyi !

- A ka di, nka n somogòw bè su-
kero san k'a to yen.

- A bèe n'a ta i kunkolo ka gèm
lèn.

- N'a ma gèlèya n tèna se ka do-
ni te koyi.

- E ko e na si sòrò i ta in
da la ?

- Ni n ma si sòrò n na nku-
nen tomo.

- E ko e na don da la ?

- Nin n ma don da ~~la~~ cèkòrò-
ba n na dòn finètiri la.

- A bèe n'a ta kèlekèle ye
jiri ye !

- O ye tinyè ye, cèkòròba ,
nka nunusiribaw bè tèmè a kan.

- Tèmè n'a ye.

- Bila n nyè, ka d'a kan,
cèkòròba ka nyi warasu nyè.

- Baasi tè.

- Ee - Cèkòròba n'a ma kè
basi ye, a na kè to ye.

- N'y'a mèn. N'a tonn'i kò-
rò, i n'a dòn ko Ala ye masa ye.

- Cèkòròba, ni Ala ka masa-
ya ye tinyè ye, n'a y'a ton ne
kòrò, a n'a cè fò cè ko nyuman.

Mahamane KULUBALI
M.S.C. Hamudalayi II Segu

kuma man di, kumabaliya man di

MORIKE DO KA FAJIRIDA...

Tu ! Tu ! Tu !

Bisimilayi !
 Yan fènw togò la,
 Nyuman ni juguman.
 Ala togo la,
 Ka fantan to fantanya la !
 Ka faama to faamaya la !
 Ka do fanta fantanw ka sègèn kan !
 Ka do fanta faamaw ka soro kan !

x x

Tu ! Tu ! Tu !

Arahmanan !
 Yan fènw togò la,
 Nyuman ni juguman.
 Ala tògò la,
 Fantan nyè ka ci !
 K'a hakili geren !
 Fantan ka wòsi !
 Faama ka tulon !

x x x

Tu ! Tu ! Tu !

Achimi !

Tu fèny togò la,
 Nyuman ni juguman.
 Ala togo la,
 Ka anw moriw to cèmancè la !
 Fantan ni faama cè koni !
 An ka do nyè siri fo k'a fiyen,
 Ka an tègè non do kérèfè fo an nòngon.

x x x

kuma man di, kumabaliya man di

Tu ! Tu ! Tu !

Awuzubilayi mina sheyitani arajiimi !
Yan fènw tògo la,
Nyuman ni juguman !
Ala tògò la,
Ni min ko i bë fantan nyè yèlè
O nyè ka ci k'a nyèdingè yèrè geren.
Ni min ko i bë faama kélè,
K'o halagi f'a binyè ka ye a disikolo fè.
Ni min ko i bë ne ka kuma koro file,
K'o tatinyè k'a don jahanama.

Tu ! Tu ! Tu !

Ala ka duwawu minè !

Musa Jaabi
Balikukalan soba.-

kuma man di, kumabaliya man di

N S I I R I

Ni kèra surukuba ni sonsani de ye, u jèra sira kelen na, u bè taa kamikili tomo, surukuba y'a caman sorò, sonsani ma fèn sorò.

A ko surukuba ma : an ka forokow ju sògò ?

A ko n'sonna.

U y'o kè.

Sonsani ye miseli kè ka ta ju sògò. Surukuba y'a ta ju sògò ni muru ye.

O kelen sa, sonsani bilara surukuba ko, ka kamikiliw bë tomo.

U sera jiri ju ba dò kòrò, sonsani y' i kanto surukuba ma. An tè an ka kamikiliw tobi yan ?

Surukuba ye sonsani kun dila fo k'a nyè sonsani ye surukuba kun dila, kungi si lep jiribolo kelen fo k'a ban.

A nnen a y'i kanto e ma. N'bè jigin

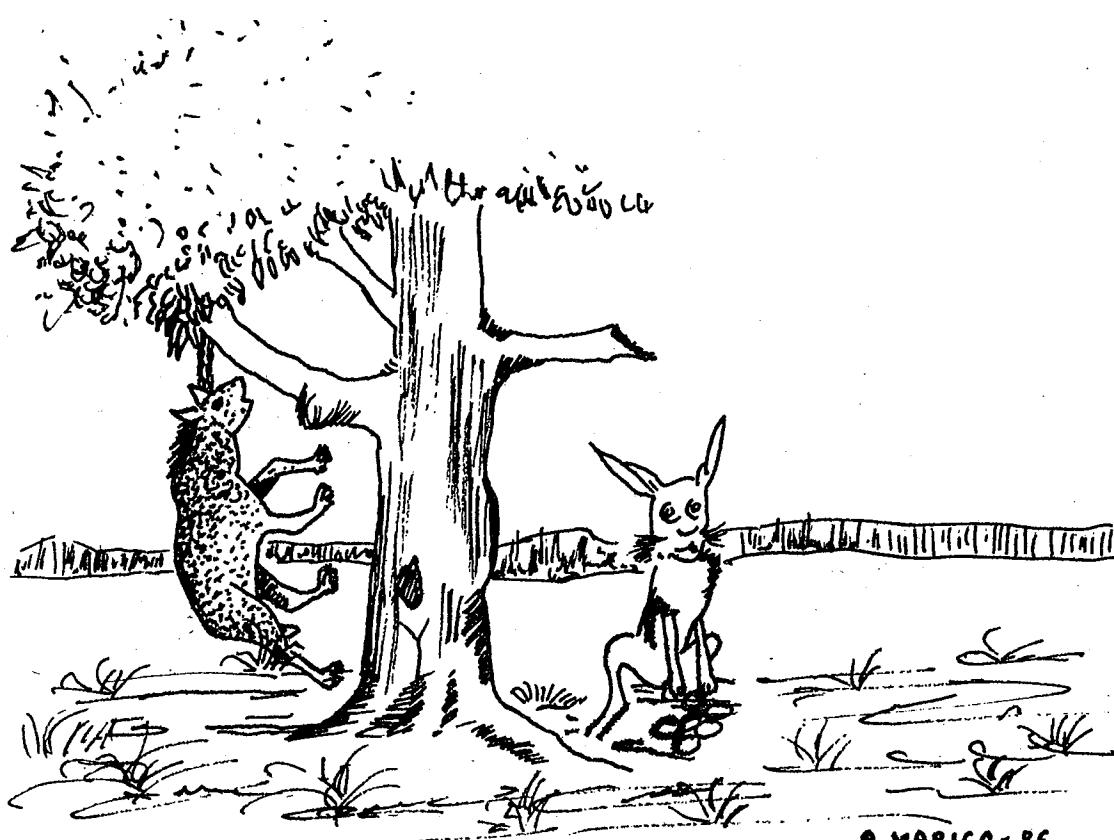
k'a file n'a y'a sorò kamikiliw mòna, a jiginen, a ye kelen ci k'a dun, surukuba ma kuma.

A ye filanan ta k'o ci, k'a b'o dun surukuba y'i fili ka bo jiri san fè, a tòra dilònnen, a kulela fo ka sègèn.

Sonsani m'a nyè kòròta k'a file, fa bannen kamikiliw bée la.

O kelen a taara, surukuba tora san ni dugu cè. Kabini o don kana bila bi la, surukuba ni sonsani ma kè teri ye.

Amidu KANUTE
Balikukalan soba

A. MARICO - 86

kuma man di, kumabaliya man di

Enwènren

YENANE LE ONRON LE.

Yènanè turu iju yèsèbe. Onron peju poru èju binya ko le gongonroun, uno inè giripara bai soi baa bë wogoido bangan nè peju go obodo wa. Yènanè woma wè giripara uno wogo, uno peju go tèntèndo, èjè uno nè ai wa. Onron peju uno yènane nè nè oba nè aga puu wèa ye giripara womo wogo wogo ko y waju.

Yènanè peju da, jaana puu wo turu mènyu tèan, kii ko turu lemu iju nè oboru. Onron aga wèa iju gini angan nè wo diun tèmu :

- De iju aga poo ! U jamu yai ma ? Mu yènanè giripara wogonu wèe. Mu garu bëbèdo ma ?

- Ee, u garu bëbèdo. Ko u le yènane nè le so y. Onron yènanè giripara dingèn uno le woga, goa yai. Digènai pilema wèi. Iju be lèi kibèru ujora, sari gè yènanè giripara woga, ili sabi dagu gè goi. Aga baya go wèa, iju poona, yènanè nè go yado gè wo wo, yènanè iju dogo nè jobu kai ! Be joboun be joboun toguna nè yai gè doin. Toguna bèun jamu y ma wa ? Yènanè wa so yani bi ma ? Yènanè sai gè iju wa so so wa. Iju yabaru yènanè sai gè :

- Onron peju binya uno bai soi inè giripara uno wogoido bangan nè peju go obodo wa. Onron giripara ma wogoun wo bi on nè bai nai. Mu peju go tènhanbe ye iju yowo dèi. Mu iju koa yè gèrè. Onron le iju ledagiyèlè, mu ko dèi peju go tèn. Iju mu bo y biyèru igibe ye, mu peju go tèntèndo ma ?

Toguna bèun iju wa womo so yènèmo wa. Iju oo wa :

- Yènanè wo y mu koi. Kaana wo pangangan sèlè. Ko le wo so kankanrando ye inè pangangan sè nè sagu uno duroun jan ko.

Toguna bèun wa kegiye wa. Yènanè onron peju daa, nawan tènhan, kii kanran giru uno nè kamatiru. Uno nawan tènhan ye kii kai iju nè obobonyu. Yènanè nawan waaru tènjè le uno nè iyèru, ga giripara wogu wo nè nongan dèi uno nè iyabe.

Toguna bèun tuyèn iju mo y wa. Yènanè mo kori y ma.

Yènanè gini wèa, peju das, nawan go puu iju nè obu. Iju nawan tènhan, ya tori tura jèra, kègèra, tènhan di go pilemu gè kobo gobe hè kuna, gini angan nè pèrèlèlè daanu.

Onron nè yènanè daburu dogai, wè ye iju poona ye uno yènanè giripara wogodo gè uno garu bëbèdo ma wo ujora, iju sai gè :

- Dulo uwo toru di mo togoru ye u garu bëbèdo. Onron dulo uno tori di go nè doru go kiri tangando gè, dulo womo tori gobe nè tèmia di go togu. Iju dogo mo nè jobu toru. Iju jobo, onron jobo. Be joboun be joboun tata giri go uno anwan yuna duia wèun wo. Yuna dènya wo kanran gumoro lèi ! Tata bema yè inginyè wa :

- Yuna mo jogai. Yani kanranden ma ? Onron sai gè laa baa iju tirè anranbe, iju tirè yaunbe yuna aha-jaranyu. Ko iju sagu y.

De taa sai gè iju wa uno nè bara wa. Iju, ee, ko tuyèn y, uno tirèbe yuna ajaraunbe ga onron kokoro kèngun le ajaranyu. Tata sai gè onron un wo so go naran ko. Tata ko gini wo gia, onron jobu piu ! Ko le oru yoi. Ko la ye laa onron gini be.

Bandi Patirisi TOGO
Balikukalansoba.

kuma man di, kumabaliya man di

C O O L O L I

Sisan burisiw kònò denmisènw tè ye. U bée bolila ka na dugubaw kònò. Cikè gèlèyara. Ci bè kè, nyò tè soro, tiga tè soro, fini tè soro, kaba tè soro, fosi, tè soro. O denmisènw bè se ka sigi wa ? N'an y'a lajè kosèbè u tè se ka sigi bawo ni fèn tè bolo la k'a dun, fo u k'a taa wari de nyini. Girinkajò ye waajibi ye. Mogokoròbaw tè se ka girin bilen, denmisènw de bè nin bée kè. Min ye nin ko in gèlèyayorò ye, o ye seginbaliya ye kungow kònò. U b'a fo ko sanji tè laboli kè. Dow bè to dugubaw kònò, u tè lètèrè ci, u tè wari ci u so mogòw ma ; hali ni sanji bérè tè na, o t'a to k'u ka to yen ten. Faw ni baw dèsera. Denmisènw fana mana tq u kundi, o tè nyè. Ni tunga ma diya, a bè kè fanfilatinyè ye : so tè nyè, tunga tè nyè. N'an y'a jateminè olu caman bè kè

nson ye. O bè jamana ka nyètaa sumaya, k'a tinyè pewu. Dòwèrè bè nin ko in jukorò, n'o ka gèlén n'a bée ye : o ye npogotigininw ta fan ye. Ni olu taara dugubaw kònò konyominènnyyini na, o laban bè kè konyominènnyyininà yèrè tè ye, janko konyominèn. Dow bè ban u cèw la, dow bè na ni kono ye. Mogokoròbaw, aw tè se aw denmusow la ! An t'a don an bè dabolo min yèrè kan bilen.

Faamaw, aw ni denfaw a' ye wuli k'a jo.

Lasinè Foyite JARA
Nabaso Lakoliso

F U R U   B I L A M A

Furu bilama kèra kònògan ko ye. Ni bòra mògò min den no fè furu la, hali n'a y'a soro e ni muso ka di nyogòn ye, o tigi b'i bolofèn bée minè k'a soro k'a den d'i ma. O dòw b'a soro muso in ma dege baara foèi la. Ni muso donna e ka so, fèn t'e bolo k'a d'a ma, muso dun tè se baara la fana ; aw tè nyogòn faamuya tugun, mankan bè caya du kònò,

furu tè se ka taa nyè. Furusa bè na. Ni bangebagaw tun bè se ka furu musakaw dògoya, ani k'u denw dege baara la, furusa tun bè no-goya kosèbè an ka jamana kònò.

Moriba SANGARE,
Lakolikaramogo ka
bò Konobugu.

kuma man di. kumabaliya man di

BORÉKONOMOGOW NI KÈNÈMAMOGOW KA BARO

Mògò caman bè borè kònò. Mògò dama min bè borè kònò, a ka ca. Borè da sirilen don, k'a siri ni juru ye, juru min ka kènè, juru kun saba...

Dibi bè borè kònò, dibi fin-

ba. Kènèma, yeelen bè fan bée - tile yeelen, kalo yeelen. Kòngò bè borè kònò, kòngò juguba. Kènèma, lafiya ni daamu.

Don dò la, baro dò témèna u ni nyogon cè. O baro filé nin ye.

- Borékonomogò : Mun bè kènèma ?
Kènèmamogò : Foyi !
Borékonomogò : Foyi ?
Kè. : Tasuma ni funteni kò.
Bo. : Ja ye fèn bée tinyè.
Kè. : O tuma, anw dun bè kè cogo di ?
Bo. : Cogo wèrè dòn wa ? AW ma tobi fòlò funteni fè. Aw dun ko di ?
Kè. : Finyè ! Finyè ! Finyè dòoni ka don borè kònò. A' ye finyè dòoni bila.
Kè. : Kaeri !
Bo. : Delili don.
Kè. : O kun tè.
Bo. : Sinji sira la.
Kè. : An ma sinji kelen min.
Bo. : Balimaya siratigè la.
Kè. : O ye yérènègèn ye.
Bo. : O tuma, a kèra di ?
Kè. : K'i da tugun, a kana fèn fo.
 K'i tulo gérèn, a kana fèn mèn.
 K'i nyè tugun, a kana fèn ye.
 K'i hakili geren, a kana miiri.
Bo. : Anw b'a fè ka sègèn o la dèrè.
Borétigi : A' ye borè da siri k'a siri dewu !
 K'a da siri
 K'a cèmancè siri
 K'a ju yérè siri.

A' ka juru kelen kun don marifatigi bolo !
 A' ka juru kelen kun don alimami bolo !
 A' ka juru kelen kun don yurugu-yurugu Mamuru bolo !
 Ka borè da Ala kun.
 Maa kana fèn fò borè kònò.
 Maa kana fèn ye a dibi la.
 Maa kana fèn mèn.
 Hali finyènin min bè don,
 Ka dò bò o la !

Musa Jaabi
Balikukalan soba

MALI JAMA

MALI JAMA CAYA

Mali ye jamana ye min fiyé ka bon, nka a jama man ca. A' y'o jate minè ko kelen ma. Mali ka bon ni Senegali ye sinyé 4 nyogon na, nka a jama ye mògò 6.308.000 ye, nka Senegali man jan o la. A ka bon ni Lagine ye sinyé 4 nyogon na fana, nka o mògò ka ca n'a ye.

Mun b'o kë ? Sahili ni Sahilikungoba min bë Mali la, jama de të yen. N'i ye jama tilatila ka jòjò Sahili kénè kan, i b'a sòrò kilomètèrèkénè fila o kilomètèrèkénè fila, i bë mògò kelen ye. N'i dun nana woredugu fè, Segu mara ni Sikaso mara la, i b'a sòrò kilomètèrèkénè kelen kònò, i bë se ka hadamaden 20 nyogon na dan. Jamana yérè bée kònò, n'i ye mògò jòjò, a bë kë mògò 5 ni murumuru ye, kilomètèrèkénè o kilomètèrèkénè.

MALI JAMA COGOYA

N'i ye Mali jama lajè, i b'a sòrò denmisèn de ka

ca ni mògòkoroba ye: O kòrò ye mògò bë caya ka taa a fè de : san o san, mògò baa kelen o baa kelen, 50 bë fara o kan Mali kònò, dònnikèlaw ka jate la. Mògò min bë sa, o ye 27 ye, mògò baa kelen o baa kelen cèma.

N'i ye sata tigè ka bo wolota la, min bë fara jama kan o ye mògò 2 ni murumuru ye mògò kémè o kémè cèma san o san.

Muso ni cè, muso de ka ca ni cè ye Mali kònò.

N'i y'a lajè cogoya wè-rè ma, i b'a sòrò dugumisèn mògòw de ka ca kosèbè ka témè dugubakònòmògòw kan. Dugu misèn mògòw ka baara ye sénè ni baganmara ni jégémòn ye ; galodugulamògòw fanba ye forobabaarakèlaw ni bololabaarakèlaw ni jagokèlaw ye.

MALI DUGUBAW

Galodugubaw man ca Mali kònò ; galodugumisèn ka ca dòonin, nka kolosili kéra k'a fo dugubaw jama de bë caya ka taa a fè. Dugu misèn mògòw de bë wuru ka na dugubaw kònò don o don. Bamako min ye Mali faaba ye, yérémahòrdanya y'a sòrò a tè témè mògò 50.000 kan. Bi, a bë 500.000 nyogonna la. Mali dugubaw filè nin ye : Bamako ye mògò 500.000, nyogonna ye. Segu ni Mooti ni Sikaso ni Kayi jama ka ca

mògò 50.000 ye, Gwo ni Tunbutu ni Kulukòrò ni Kucala ni San ni Buguni ni Kita jama ka ca ni mògò 20.000 ye. Dire, Banjagara, Nyafunke, Nyorò, Nyonòn, Kenyeba, Yanfolila... nin bë ye Mali galoduguw ye.

MALI SIYAW N'A KANW

Mali siyaw ka ca : farafinw b'a la, farajèw fana b'a la.

Farajèw bë sahili kònò : burudaamèw ni surakaw ye buguturu-bugubò ye, u bë nyogdmèw ni misiw ni baw ni sagaw mara. Burudaamèw ni bélaw bë tamashèkikan fo, surakaw ni haradanèw bë arubukan fo, n'u b'a fo o ma ko hasaniya. Fulaw bë Mali yérè fan bée, nka u ka ca Masina kònò de kosèbè. Masina fulaw ni sahili kònò fulaw bë fulakan fo, nka Wasolon fulaw ni Gandalugu fulaw tè fulakan mèn. Fulaw ka baara ye misimara ye, u ni jogaramèw, n'olu fana ye fulakanfolaw ye. Kòròboròw bë Gwo ni Tunbutu mara la bajuru fè ; u b'u ka kan fò. Marakaw bë Kayi mara la Sahili kònò, ani Nara fan fè. Bamanan, maninka, kasonka, dafin, marakajalan, min bée ye mandenkanfolaw ye. Olu de ka ca Mali kònò kosèbè. Mògò kémè o kémè Mali kònò, 75 bë mandenkan

Kaadòw bë Banjagara ni Banyakasi ni Kooro mara ; Bo-

bow ka ca San ni Tominyan
mara la ; minyankaw ni sè-
nafow ka kanw ye kelen ye ;
olu bë Sikaso mara. Samogòw
fana bë yen. Bobòfinw bë
Kucala fan fè. Jalonkaw fa-
na n'u ka kan don, u bë
Kényéba fè. Bosow ni Sò-
mònow bë baji kan k'a
mon. Bosokan bë yen nka

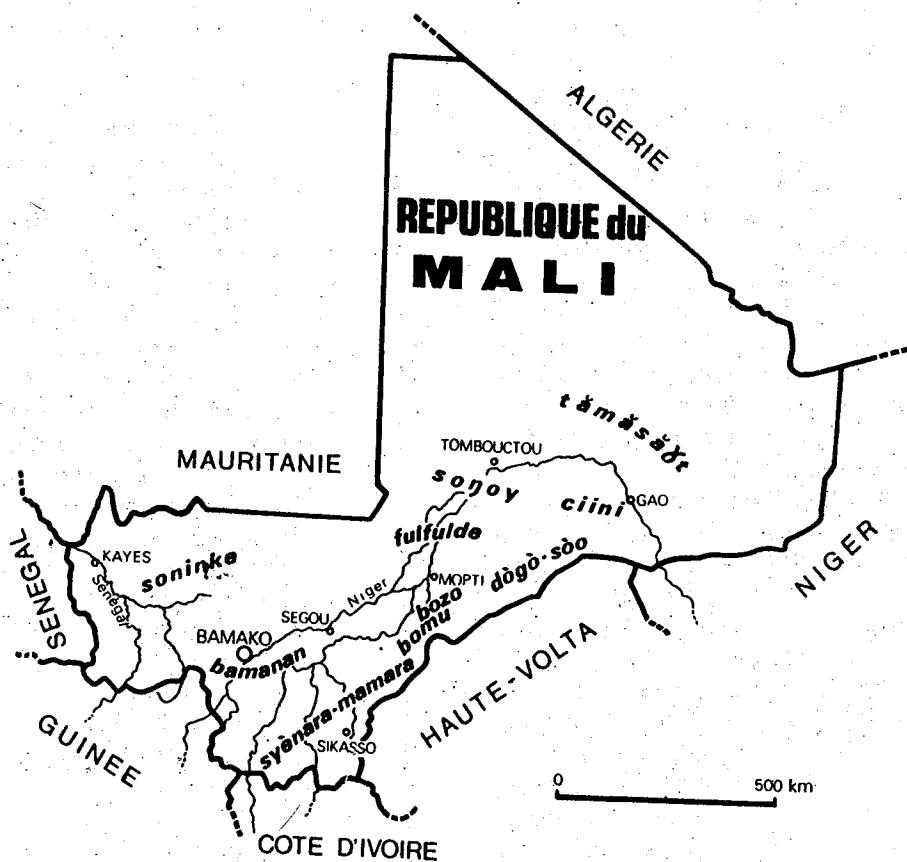
somònòw bë bamanankan de
fo.

I n'a fò aw y'a ye co-
go min, siyaw ka ca Mali la;
a bëe hòròn, a bëe n'a dan-
be, nka siyawoloma tè Mali
la. Bëe dorogolen bë nyögòn
na, bëe bë jè ka sigi, ka
furuw kë nyögòn ma.

MALI DIINE

Silamèya de sabatilen
bë Mali la kosèbè, nka na-
saradiinè mògòw fana bë yan,
ani tòntigiw, n'olu bë ka
dògòya ka taa a fè.

Kalilu Tera

NSONSANNIN KA KEKUYA NYINI

Don do, nsongsannin sera Ala ma, ko ale b'a nyin'a fè, a ka dò fara a ka kekuya kan. Ala ko a ma k'o tè baasi ye, k'a k'i jija ka na ni soso barafa ni limogò barafa ani sa nyènama ye. Ala ye bara fila ani kala dò di nsongsannin ma. A ye bara fila in ni kala ta ka taa. A sera yòrò dò la, a bènna ni limogò caman ye. A y'i jò ka bara kelen dayèlè k'i kanto : "a b'a fa !, a t'a fa !, a b'a fa !, a t'a fa !". Limogòw y'u kanto : "Ee ! Nsonsannin, e bë mun kelenna kuma la ? Nsonsannin y'i kanto ko limogò ninnu ka ca dè, ko nka ale ma d'a la n'u bë se ka bara nin fa. Limogòw y'u kanto. K'o man gèlèn, k'u mana don sinyè kelen k'a lajè, tinyè na don. Nsonsannin ko k'ale koni ma da a la n'u b'a fa. A ye bara sigi, limogòw donna fo k'a fa. O la, nsongsannin girinna ka bara datugu limogòw da la. A ye bara ta ka tèmè a ka sira fè. A sera yòrò wèrè la, a bènna ni soso caman fana ye. A y'i jò ka bara tò kelen dayèlè k'i kanto : "a b'a fa !, a t'a fa !, a b'a fa !, a t'a fa !..." Sosow fana y'u kanto : "Kòrò nsongsannin, e bë mun kelenna kumala ? Nsonsannin y'i kanto : "ne b'a dòn aw ka ca dè, nka n ma d'a la n'aw bë se ka nin bara, in fa !" Sosow ko : k'o ma se yèrè sosola. Olu fana donna bare fila-nan kond fo k'a fa. Nsonsannin girinna ka bara datugu ka tèmè a ka sira fè.

Nsonsannin taamana, ka taama, ka taa fo wula jan na. A taare a sord sa dò mèlèkèlen bë gungurun do la. A y'i jò ka kala da dugu ma k'i kanto : "A ka jan n'a ye, a man jan n'a ye ; a ka jan n'a ye, a man jan n'a ye". Sa y'i kanto : E kòrò nsongsan ! I to tora kelenna kuma de ye sa ? Nsonsannin ko : "E dogo sa ! Kononafilikò de ye nin ye dè ! Nin kala min filè nin ye, ne koni hakili la e n'a tè suman, bawo a ka jan n'e ye ka taa ka segin. Sa ko a ma k'o ma se yèrè sosc le, ale fana ma tigè a yèrè la, o tuma na a b'i suman kala in ma, walasa tinyè ka don. Sa y'i foni ka bò gungurun na, k'i fofò ka n'i da kala kèrèfè, Nsonsannin y'i nyòngiri k'i kanto : "Dogo sa n ye min fò dè, o tè wuli. Nka, n'i y'i lasama dòonin, a dòra, aw na kènyè. Sa y'a kunyanfan lasama. Nsonsannin y'i kanto ko sa k'i to o cogo la. Sa y'i kanto k'o ka gèlèn dè. O la, nsongsannin ko a ma, k'o tuma, n'e ye yòrò min lasama, ale bò yòròsò siri o tuma na sa, a bë to lasamalen. Sa tonna o ma, a y'i lasama. Nsonsannin "a kunyanfan fòlò siri, ka tila k'a tèmancè siri, k'a laban n'a kuyanfan ye. A tilalen o la a nana sa da yèrè siri walasa a kana se ka kuma. Nsonsannin y'a ka fènw bë ta ka taa ale bara. A la ye fèn minw fò a ye, a nana n'olu bës ye. O ye Ala yèrè kabakoya. A y'i kanto nsongsanni ma k'a ka taa bintu

kuma man di, kumabaliya man di

la, ko filenba do bë yen, k'a ka taa don o koro, o tuma do bë fara a ka kekuya kan. Nsonsannin taara k'i biri filen kérèfè. A mènna doonin doron, Ala ye kabakurun belebeleba do fili. Nsonsannin ye kabakurun nato ye doron, a y'i pan ka taa fo yoro jan. Kabakurun nana bin filen kan, k'a monyongo. O témèlen, nsonsannin nana Ala fè. Ala y'a nyininka k'a sera ka bo cogo di ? A y'i kanto Ala ma k'ale tun tè

filen koro, k'a tun b'a kérèfè de ; a ye kabakurun nato ye a fana y'i pan ka bo yen. Ala dabaliban kojugu y'i kanto nsonsannin ma k'a ka taa, ko ale tè se ka fèn fara a ka kekuya kan.

Mamadu Kanute
Sétanburu kalo tile 12
san 1980.

CIKELAKOLISOW KARAMOGOW YE BAMANANKAN KALAN

K'a ta marisi kalo tile folò la ka t'a bila a tile 14 la, Joro, Npeso- ba, Samè ani Samanko cikèlakolisow nyémogow ye bamanankan sèbèn cogo kalan.

Dögökun fila kono balikukalan nyémogosoba min bë bamako, o baarakè- la faamuyalen dòw taara cikèlakolisò kofolen ninnu karamogow dege bamanan- kan sèbènni n'a kalanni la. Karamogò ninnu mana faamuya sòrò baara in na, u fana bëna u ka lakòlidew kalan.

Kunnyogon fila in kono an ka kalanden kura ninnu y'u jeni yoro fin, k'o sababu bo kalan ni nafa la u bo- lo. U y'a don k'a fò k'olu ka wale si- tè taa cikèlaw kò, cikèlaw fana ka di- nyèlatigè nogoya sirilen don olu ka hakililata nyumanw matarafali la. O siratigè la sa, a tè bën f'u ka jè ka kan kelen fo walasa u ka nyogon faamu u ka kèwalew bëe la.

O de y'a to cikèlakolisò minnu nyémogosoba min bë bamako, o y'a jani- ya siri ka wele bila balikukalanso mó- gòw'ma, u kan'u dèmè ka sira nyuman jira u la, min bë se k'u ni sènèkèlaw ka bolodinyogòmma baara jiidi. Kalan

in senfè cikèlakolisò ninnu nyémogow m'u bolo fila da u sen kan. Bawo u yè- rè wulila ka taa Samanko kalandenw la- jè, k'u hakili jakabò kalan in kan, k'a don ko fèn nafama don, o ko k'u ka foli ni walehyumandon bila ka taa ba- likukalanso nyémogosoba mógòw ma. An hakili b'a la, nin ye ko ye, min ka kan ka ladege faso ciyakèda bëe fè. N'i y'an nòròlen ye halibi tubabukan na, se de t'an ye folò, bawo an bëe b'adon k'a fò ko tubabukan mènbagaw doron tè se k'an bo nogòla. An ka bonogòla sin- sibere ye an ka cikèlaw n'an ka bagan- gènnaw n'an ka bololabaaarakèla wèrèw ye, minnu tè kan wèrèw mèn ni faso, kanw tè. N'an m'an jija, an n'olu ka jè ka kan kelenw fò, an bë mèen tirikitaraka la, ka sord an ma nyè ye. Hadamaden- dun bë ko o ko la, f'a ka yèrè don. Ba- wo a bë fo an fè yan ko ji don, so don yèrè don de nyogon tè. Nka halisa an b'a nyini aw fè aw k'a to aw hakili la ko bonogòla ka teli yèrèbara kanw na ni yoro wèrè taw ye. Balikukalan sè- riwusida nyémogòba Adama Berete n'a baarakenyogon dòw fana taar'u nyè da Samanko kalandenw kan. Cikèlakolisò kalanden ninnu ka cèsiri y'u nimisi wasa kosèbè. Basiriki Ture.-

LADI LIKAN

Nin kèra cèkoroba fèntigi dòye. Denkè kelen tun b'a fè. Cèkoroba y'a den kòlòsi, ka don n'a sara, a denkè tè se k'a ka nafolo sabati.

Don dò la, a y'a wele a ko : Cèkorobatoma, ne nyè b'i la co-goya min ne, ni ne somayèlèmàna, e bè sègèn, i bè na nafolo in bée tinyè. Sanni n'taa don cè, n bè kangari saba da i ye :

Ni n sara, ni sègèn y'i minè, i ka se Dosokòrò ma - ika se Bama ma - i ka se Nkunanjè ma. U b'i ka sègèn ban sira jira i la.

Cèkoroba ye nin fò a den ye. Kalo saba tèmènèn ko, a fatura. Cèkoroba sirannan min nyè, o bëna se. Denkè ye nbèndiya fari ta, ka nafolo bée fusuku k'a yèrè sòrò.

Sègèn nana, k'a tòorò, k'a tòorò, k'a tòorò. A kònò gaffen y'a sigi. A hamina. A ko : Ee ! Ne fa siranna min nyè, o ye ne sòrò dè ! Ne dun bè ni kè di ?

A hakili jiginna a fa ka kuma saba la.

A ko tinyè don. N fa ye min fò n ye sanni a ka sa, n tò kòròbò sa.

A ye Dosokòrò sègèrè. A y'a sòrò a dalen don a tigi ka bulon kònò ; ye-lekè tè don, sanko ka bo.

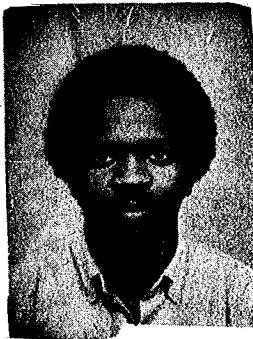
Cèkorobatoma y'i kan sama a ma. A ko : N kòrò Dosokòrò ne b'i ma.

- Dosokòrò ko gèrè.

- A gèrèla. A ko : N kòrò Dosokòrò, n fa y'a fò sanni a ka sa, ko ni sègèn ye n sòrò nka nyènèmaya kònò, ka s'i ma, k'i n'a fura fò n ye. O de ye nse i fè yan.

- Dosokòrò ko : i fa ma nkalon tigè. A ye tinyè fò. Mun y'i siran ne nyè sisan ?

Cèkorobatoma ma o jaabi sòrò.

- Wulu ko : N dogò, ne dalen bè yorò minna, mogo si man farin na. Bèè bë tanga da nkan. Nin bora yan sisan ka se dugu cèmancè la, den-misènnu/bè nkerun ni góngorònw ye. U bë hoo ta nan, wa ntè farinya ka jò koyi.

O misali ye min ye : ni horònkè sera a sen na, n'a y'a den yorò dòn, k'a bo yorò dòn, a bè kisi ko caman ma.

Cèkorobatoma y'o mèn, a tèmèna, a ye ko sègèrè. A y'a sòrò Bamajigi dalen donfinyè la, a nyè tugulen dòn, ka da wa. Fènmisènni (ndiginyèw, dugumènèw, mènèmènèw) olu n'u nyögónna caman bèdon ka bo Bamajigi da kònò. Dow ba kin, dòw b'a nyögonyogòli. Bamajigi nyè tugulen den kilikili. A bè ka dimi munyu.

Cèkorobatoma selen, a jigi tigèra. A ko :

- Ee ! Alfa ! Ne fa tun ye nci e bama yorè, jaa e sara.

Bama m'a lama fiyewu. Cèkoroba den jolen mènna, sòoni, Bama y'a nyè yèlè, k'a da tugu, ka boli ka sin ji la, k'a kunu. Fènnýénamaw bée fogonna. Jègèw girin na u kan. Ni jègè min nana, n'o bë bama ka dunta bo, a b'o minè ; fe ka taa warakolon fa tetewu.

A nison diyalen bora ji la ka gun sègèrè. A y'i kan to cèkoroba den ma :

- E fa ye mun fò i ye k'i ka n'o fo ne ye ?

- Nfa ko, nin sègèrra dununyalabò kònò, nka se e Bamajigi ma, e bè sègèn ban fura don. O de ye ne se i ma bi.

- Bamajigi ko o tè baasi ye. E nana ne sòrò cogo di ?

- Ne y'a sòrò i nyè tugulen don ; i da waalen don ; fènnýénamaw bë don ka bo la ; u b'i kin ; u b'i nyögonyogòli ; i y'o bée laminè ; i da fara tuma minna i donna ji la ; u fogonna ; jègè minnu nana olu nòna, i y'olu minè k'o ki balo ye.

kuma man di, kumabaliya man di

- Cèkorobaden, ni kalan bë kènèkan.
- Dununyalabò la, mògò si tè fèn sorò
fo i ka tòoro, ka sègèn fòlò. Ni
sérasaka sègènoni toorò munyu, a ka
ca la, Ala bëna i nyènafilè waati
dò la.

Cèkorobatoma y'o mèn, a tèmèna, a
ye misiw dumunikèyòrò sègèrè. A y' a
sorò nkunanjè kòrolen dò bë fòlonkoto
la misiw ni nyogon cè.

Cèkòroba den y'a jo fòlò ka filè.
A ye foli kè. Nkunanjè y'a laminè.
- A ko a ma, nfa ye nci i yorò.
- Kuma cèkòròba den.
- Ne fa ko, ko ni sègèn ye ntòorò ko-
jugu, ko nka se e nkunanjè ma, k'i
bë sègèn ban fura diya.

Nkunajè y'a jaabi - I fa ma nkalon
tigè. A ye tinyè fò. E nyè tè ne na ?
Barika kelen tè na, nka bë ndahirimè
sorò. I nyè bë misi minnu na, Ala ka
fèn barikamaw dòn. U taasmatò bë fèn-
nyènamaw minnu wuli, ne bë belo olu
la, ka sorò ma waa bò, ma bin bò. Ni

kan t'i da, kana yèrèbonyè birifini biri
i kan. I bë gèrè setigiw la (faamaw, don-
nikèbagaw, nafolotigw). I b'u kè i jè-
nyogonw ye. Ni Ala farala i kan, ko tè
se k'i kenyè. Olu bë nyè i ma. Dò n'i
démè cogo dò la.

Cèkorobatoma y'o yèrè mèn. A seginna
so. O tèmènen ko, a y'a ka mògoya dila
ni wulu, Bama ani Nkunanjè ka ladili-
kanw ye.

O ma mèn, a kèra mogoba ye sigiyo-
rò la.

Seyidu Sise
Balikukalan Soba--

Kuma man di, kumabaliya man di

POYI : ANW TO FANGA

U y'anw danbe don bogo la
K'anw dawula don palama na
K'anw nin siri ka da anw kun
K'anw jigi kari
K'a kumayèlèma banfla
Tègèlèn anw kuncèla
Ka fasan fini don anw na
Ka wayiba sabara
Don anw sen na
K'anw bila faden kènèna
Ni tatinyè fle ye
Maanu wala
Anw tè an dèmè ni tègènye.

Modibo M. TARAWELE
Buguni

POYYI : MANAMANA KO !

Manamana ko tê

Manamana fèn ye

Wa mögô kolon tê mònè bò

Kisè ya ko fugaruyala

Cè farin yèrè ma nalon,

Nin fèn wèrè ye hakiliko ko

O bëe na ta, u fila bennèn bë

Sigila ka dugu diya.

Joni kelen ye a tinyè baga ye

Ni file baga tê,

Wale nyuman sira ci duman

Nka a minè goman

Wa a ye hèrè kè an kan dè

Ni kònò su tòmò kan ye maanu.

Ee ! Mögô dimin ko tê, mögô

yèrè nô ye wa ?

Modibo M. TARAWELE

Buguni

POYI : SIRATIGE

Ni ye sira tigè minè
K'a n'i jè kénèna
K'i hakili jagabò
I b'i yèrè hinè minè
Sabu dinyè yèrè tè faamu
Cè ganan ni nerí
Musotigi ni kara
Fantan ni nyènì
Faama ni kamanagan
Denmisèn hakilitan
Mogòkòrò ni kuma camau
Ni ye sira tigè minè
ka n'i sigi jè kénèna
K'i hakili jagabò
I b'i yèrè hinè minè
Sabu dinyè latigè ka gèlèn
Sigi tè mogò sòn
Wuli ni tògò tinyè
Bèn tè nyè suma tun
Kèlè fana tè naia nyè
Ni ye sira tigè minè.
ka t'u sigi jè kénèna
K'i hakili jagabò
I b'i yèrè hinè minè
Sabu dinyè ye anw kamana gan.

Modibo M. Tarawele
Buguni

POYI :

AN BE TAA MIN ?

Hadamadenya nyètaa kèra haminako ye
Dènmisènya donna bogo la an bolo.
Kunun, denmisèn tun ye bée jè ye.
Muso kelen den tun ye muso bée den ye.
Cè kelen den tun ye cè bée den ye.
Denmisèn fa kulusijalakelen nyogonw tun y'a faw ye.
A ba filanw tun y'a baròw ye.
Barofò banna bi, bina fo tè mèn tulo la tugun.
Halala fèn ko ye hadamadenw fiyen
N'i ko i bè min den bila sira nyuman kan,
Den b'i jaabi : "I fara n na, i tè n balo"
Ba b'i pan ka bo du kònò.
"I y'a kun bo n'den kan"
Hakilinyumantigi, maniyanyumantigi
Malolen b'a kun biri, k'a kun komi-komi
Yo an bè taa min ?

Amadu JARA

Zanabugu Kalanyoro

Kuma man di; kumabaliya man di.

POYI : N A B A W U !

u donna anw kan
N'u tulo bilenw ye
u ma fò aw ni su
Kuma te aw ni tilie
Sabu, ko anw bë
wara kan de fò.
u donna anw kan
N'u nyè bilenw ye
u ma sigi yòrò kònò
kuma te minin ji ma
sabu, ko anw te sigi don
olu yèrè dun bë joli de min.
u donna anw kan
N'u ka marama fènw ye
u ma makòrò to
kuma te demmisèn ma
sabu, ko anw ye
Kònò ye, sigi jirintanw.
Waraw dun bë mun ko sa ?
Olu ko, anw ka sènè fènw
Anw ka dugukolo nafalo
Anw ka baganw.

Modibo M. TARAWELE

POLE : PARNEYÈ SÈNÉ

N'i y'i ka kolonya
Poro sènè miiri jugula
Ka fagon daba kè
Ka bin juguw kélé
Nin fasan dusu ye
Tatinyè buru kè
Ka hemi jugu dème
Kun ma yélèma san sigila
Si ban n'i ka jiginè
Naloma fa temu
Jango bolo dësà ni fugaruya
Mang nyé sigila i fë
Baden kè mi sigi ye
Ka wayiba sira miné
Ni héròn kolon doni ye
Fadenya sira kan !
N'i y'i dème dème ka kojugu
Dugu nyini, hakilitan ya la
Ka fasan k'i jatigi la ye
Ka kondyan k'i fana ye
Hemi ni tatinyè, ni son si la

Madiho M. Tarawale

DUGUYA

BALIKUKALAN SOBA CIDENW KAYI NI MOTI MARALA

Balikukalan hukumu kònò Kayi ni Moti mara la, cidenw kèrèn kèrènnènw bòra balikukalan nyémogoso Bamako ka taa o rezion ninnu na. O cidenw ye Kayi ni Moti dugu misènniw caman don nyogòn na. A bée da la jèlen dugu 40. Mun kan dun b'u da ka fò jama ye maraw ninnu na. An bée y'a don ko jègè fanga ye ji ye, soro tè se ka yiriwa cogoya si la ni kalan ma kè. O la sa fo ka balikukalan so jo dugu misènniw bée la, walasa bée ka se ka

kalan i ka kan na. An sera dugu o dugu la, dugutiw ani dugudenw u bée ye lahidu ta an ye ka fò ko ni samiyè ji tigè la, miiri fosi tèna olu la ni balikukalan so joli tè u ka dugu kelen o kelen na.

Amidu Kanutè
Balikukalan soba.-

TERIYA NI BADENYA SIRA DO FILE NIN YE :

Buguni dugu ni Faransi dugu fila n'o ye Oriyaké ni Aripajon ye jèlen don badenya ni teriya sira latigè la. O hukumu kònò, denmisèn 20 a bée lakòli-denw ka bo Farensi ye dògòkun fila kè Buguni ni a mara kònò. O dògòkun in kònò, baara caman kèra ka nyèsin so jo ni bamanankan kalan ma, bawo tubabu ninnu ye a jira ko bamanankan kalanni olu fè, o ye nafa ba ye ka da kan mògo tè se ka mògo dòn, mògo tè se ka dugu dòn, ka jemana dòn ni ma a ka kan kalan. O kalan kè baga dun ye an badenkè Amidu Kanutè ka bo balikukalan nyémogoso la bamako. An teriwa dan bamanankan kalan dòròn ma Buguni. U ye Buguni denmisèn w dèmè fana jirituru la Buguni sira daw caman na.

Balimaw, miiri la ni ye fèn ye min ka kan ka mògo sòn hakili la teriya ni badenya sira latigè nin jamanaw fila ni nyogòn cè.

Amidu Kanutè
Balikukalan soba.-

BORIDO LAJÉ

Borido n'o ye Faransi dugu do ye. Jamana caman cidenw ye nyogon soro laje nin kera kalansoba la min be wele "Ecole Internationale de Bordeaux". Lajé nin tun be balikuw ka gafew dilanni kan.

Lajé nin labenna Mohammedi JARA fe. Ale ye karamogò ye kalansoba nin na. Kalen si sebènw bée labènni nyènabora Adama BERETE fe, an ka jamana balikukalanso nyémogoba. An ka jamana ka ciden fila tun be yen : Dènba KONARE ani Amadu Tanba DUNBUYA.

Lajé dayèlèla ntènèn don mè kalo tile 6, Yusufu JAWARA fe, ale ye Borido Kalansoba nin nyémogoba ye. A ye jama fo, k'a bisimila. A ye do fo kalansoba nin joyoro kan balimaya ni nyogon deme hukumu la jamaw ni nyogon cè, nasarakan be fo jama- na minnu kono.

Lajé nin sènfè, baara tun be ke sogoma ani wula. Cidew bée y'a jira ko balikukan ye baaraba ye. A nafa, bée b'o dòn bi. Jamana si te bo nògò la ni kalanbaliw ye.

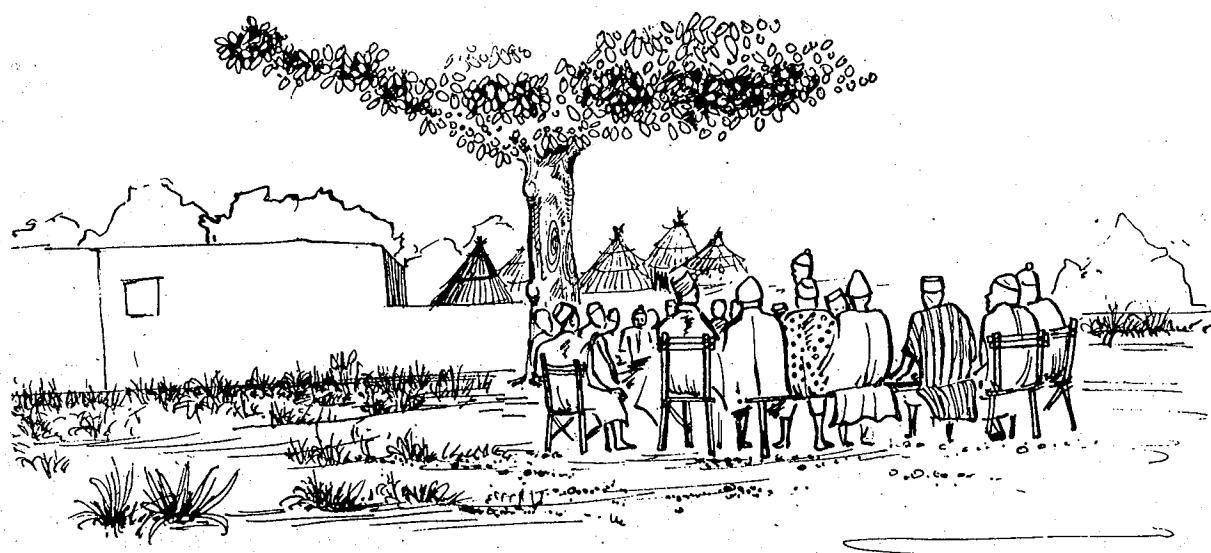
Baara min dòn, tile kelen baa- ra tè. Jamana denw bée ka kan k'u bolo di nyogon ma, k'u ka donniyaw falen walasa fèerè nyumanw ni fèerè taliw be soro ka kalanbaliya kèle.

A jirala ko nafaba be gafew dilanni na. Gafe caman ka kan ka dilan balikuw ye. U be balikuw kalan, u b'u lado - miya fèn caman na. Hali ni baliku min degera a ka kan kalan ni sebènni na, n'a ma gafe soro ka to k'a kalan, a be segi kalanbaliya la. Nin bée de koson, bée y'a jira ko gafe dilan nafa ka bon kosè- be. Gafew ka kan ka dilan ka nyè.

Lajé kuncèra zuwèn kalo ti- le 7.

Dènba Konare
Balikukan soba.-

NPELOGOSO BALIKUKALAN

Don dō la, n'taara Kucala koorisènè baarada ka yamaruya kònò Npèlogoso, ka dugumogòw nyininka n'a y'a sòrò denmisènw bë balikukan kë. Dugutigi ye gatigiw ni denmisènw bëe wele. Jama kamalilen, n'ye kunnafoní caman di dugumogòw ma balikukan ka nyëtaa la.

Ne sòròla ka kuma di dugutigi n'a ka Jama ma. Dugutigi fòlò kumana, a kò n'i y'a ye balikukan ma sabati ale ka dugu kònò, ale ye ko saba kòlòsi dugu kònò, minnu ni balikukan tè se ka taa nyögònfe. O fòlò ye : nson tè se ka balikukan nyè. A filaman : cè min bë keleya a muso la kojugu, o fana tè kalan nyè, bawo a bë kalanso kònò, a hakili b'a kò so. A sabanan : sunkuruntigèlaba tè se ka balikukan nyè. Dugumogòw ma sòn dugutigi ka kuma ma.

Dugutigi sòròla ka yamaruya di dugumogòw ma, u ka kòlòsili kë, n'u ye mogò o mögò minè nín wals dò la, u ka na n'o tigi ye, ale b'o jira bëe la, ni nyangili

min ka kan ka da o tigi kan, dugumogòw yèrè b'o fò.

Nyögonye kuncèra, balikukan karamogò sòròla ka kalanso dayèlèliko fo mogòw ye. Ne yèrè sòròla ka ledilikan caman lase dugumogòw ma, u k'u cèsiri balikukan fè u seko damayira la. U ka kelen kòlòsi, lakòlidèn caman gènnèn don ka bò lakòli la ka sòrò u ka kalan ma se yòrò jan. Olu tèna tubabubaara sòròwa, u dun tè son sènè ma. Olu laban ye mun ye, n'balimaw ?

Kalo duuru tèmèna, ne seginna ka na dugu kònò balikukan konyè hukumu kònò. Ne nyè ni dugutigi nyè da nyögòn kan, a ko : "Samakè, n ka kuma sèmèntiyara, don do, dugumogòw nana ni cèmisènnin do ye n ka so, k'a ye do ka ba sonyè, juru sirilen b'a bolo la, Jama tugulem b'a ko, a kun birilen bë, ba bë kasi".

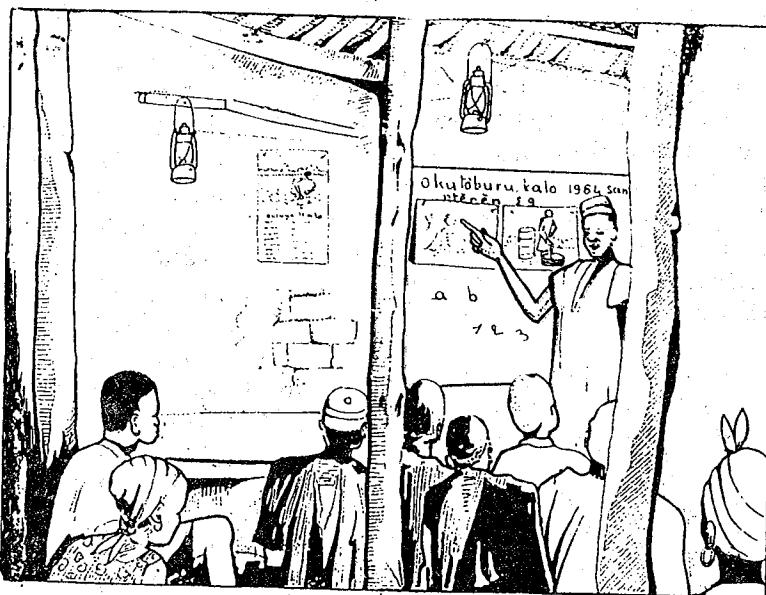
Dugutigi ye dugumogòw wale, ani cènin min minèra baara jugu in na. Sanni dugutigi ka kuma, dugumogòw ko "Samakè, an k'a dugutigi ye kuma min fò nyögonye san fè, a ma fosi fo tinyè ko. Dugutigi hamì ye balikuka-

lan ka sira sòrò a ka dugu kònò, o de y'a to a ye nin fò an ye. Kabini kalan daminèra, a yèrè bë taa kalanso la tuma bëe". N'balimaw, Npèlogoso dugutigi ka kuma saba in bëe ye tinyè ye, u bë kolo kan. Aw minnu bë kòlòsili kë, aw jumèn y'a ye sunkuruntigèla jugu, nson, keleyabaato ka bb sanyilen don ? Mogo defalenw don wa ? An bëe y'a don sisan ko dugutigi ye tinyè fò.

Npèlogoso ye dugu ye, forobaton sigira u fè. Npèlogoso ni Kucala cè ye kilomètèrè wolonwula ye. Dugutigi nyènèma b'u bolo, n'o tògò ye Baba Kulubali. A cèsirilen bë balikukan na, an bë yòrò min ma bi, balikukan sinsina a ka dugu kònò kosèbè. Denmisèn caman bë ka kalan minè ni sèbè ye. Ne Musa Samake ka foli b'a ye su ni tile a ka miiriya nyuman na.

Musa Samake,

Kucala Koorisènè baarada ka kalanden min bë misiddò-gòtòròya kalan na Sutuba, Bamako.

An balimaw, an bë waati min na bi, bë kukalan baarada bëe labennen bë ka malidenw bëe dege an ka kanw kalanni n'u sëbenni na.

Nin baara nin bë kè mal i jema ni dinyè waribonba ka jekabaara hukumu de kono.

Balikukalan ma se an ka jamana yoro minna, jamakalan nin nyésinen bë o yòrò de ma. Walase aw bë fefaaamuya sòrò jamakelan nin kan, Hesemoyi KEYITA sera balikukalan baarada nyémogò dankan ma n'o y'an balimakè Berehima Dunbuya ye, k'a nyininka.

Jèmukan min tèmèna u cè, o file nin ye.

Nyininkali : An balimakè Berehima Dunbuya, mìn de kama aw y'a naniya ka malidenw bëe dege an ka kanw sëbenni n'u kalanni na ?

Jaabi : N'i y'an faso lajè, a mogò këmè o këmè, i b'a sòrò mogò bisegin ni ko 'b'olu la, minnu ma kalan. Anw y'a jateminè, ko sòrò ni kalan yiriwali bëe bë nyogon ma. Jamana o jamana n'i b'a fè k'i ka sòrò yiriwa, f'i ka kalan k'i sinsinbere ye.

An faso kònò, ni ye mogò këmè ta, kalan-bali bisegin ni ko b'o la.

An ka kan ka fèrèw nyinin, ka donniya la-se o mogò ma. Nin wale de kama, an ye nin naniya siri.

An dèmèbagaw ka ca, dinyè waribonba, n'a bë wele "banque mondiale", o b'an dèmè nin baara nin na. An yèrè fè yan, ~~balikukalan~~ baarada ni jamana kònò denw bë baara nin kè nyogon fè.

Cikèda minnu ka baara nyésinnen bë sènèfènw, jègèmòn, ni ba-

ganmara yiriwali ma olu fana b'an dèmè baara nin na, ani jamana politikimogò, ani a komandanw. An ka nin baa-ra tè se ka kè ninnu si kò, o de kama ~~an~~ ye baara nin wele jamakalan, bawo jama kunkodon, an bëe lajèlen & kunkodon. Ne ka miiri la, an ka kan k'an cèsiri walasa jamakalan nin bë sabati.

Nyininkali : Aw naniya ye mun ye jamakalan nin na ? Aw b'a fè ka mogò joli kalan ? Aw bolo medalen bë mun kan, walasa aw naniya bë sabati ?

Jaabi : Jamakalan bë kè Mali mara bëe la. A bë kè san duuru kònò. An b'a fè ka mogò baa biduuru kalan bamanan - kan, fulakan, kòròborokan, burudamèkan, ani kan wèrèw la o san duuru ninnu kònò.

An bë gafe mara yorò baa fila dayèlè jamana kònò, mogò kalan-nenw bë se ka taa o yoròw la ka gafew ta k'u kalan. An bë balikukalanso baa fila nyogon dayèlè dugu misénw kònò.

An bolomedalen bë mogò minnu kan, n'tun ye dò fò o kan, nka n'bè n'a pèrepèrelatigè.

An bolomedalen bë an yèrè de folò kan, bawo n'i bë baara kè, i ka da da i yèrè la folò. Balikukalan baarada b'a seko kè walasa jamakalan bë sira sòrò.

Anw jigi dalen b'an faso mara segin nyémogow bée kan. Anw mago bée cétón, musoton, kamalentón bée lajélen na.

Ni tònw m'an dèmè, an ka baara tè sabati. O sababu de la an bée wele bila nin tònw bée ma, u k'u cèsiri u k'anw dèmè nin baara la.

An ka cidenu taara Moti, ni Kayi mara kono, ka jamakalan nin férèw nyéfo maraw mogow ye.

Nyininkali : Jamakalan nin nyésinen bée ni musow, denmisénw ni mogokoròbaw ma. An bée waati min na bi, musow ka kalan ma nyésorò i na fò cèw ta, aw ye férè ni dabali jumènw sigi jamakalan hukumu kono walasa musow ka kalan bée nyésorò ?

Jaabi : Anw ka kuma kòròma do ko : "mogo tè kòrò kalan ma, mogo tè ko dòn kalan ma, don o dòn tulo bée taa kalan so". Anw miiri la cèya tè kalan na, musoya tè kalan na. Anw ka jamakalan nyésinen bée cè ni muso bée ma. Nka anw y'a kolosi, ko musow ka kalan ka sira soro, gélèya dòhi b'a la. N'i sera yòrò caman, i b'a sòrò musow tè taa kalanso la, k'a sababu kée fèn caman ye.

Tuma dòw, cèw tè sòn u musow ka taa kalanso la bawo kalan bée kée sifé. Tuma dòw, musow ka baaraw ka ca, bawo u bée dògo doni, u bée ji bée, u bée fini ko, u bée nyosusu, u bée kolo susu, u bée fèn caman wèrèw kée. N'an balimamusow abe

ninnubaaraw kée, u tè kalanso taali soro, sègèn y'a sababu ye.

Nka, anw békafè-rèw nyini, walasa musow ka kalan bée jiidi. Ni muso minnu bée galadon kée, an b'olu lajé galadon baara kun na, n'u jèra ka gala dòn, u bée nafa min soro, o bée kée k'u ka kalanso yiriwa, sèbènnikèminènw ni kalankèminènw bée san o wai. la.

Mè kalo kono, san 1985 la, an ye Kulukoro mara dugu tan ni kelen musow fara nyögòn kan Samanko, Bamako kérèfè. Musow dafara safunè dilan cogo la ani gala dòn cogo la, u ye safunè ni fini caman dilan. N'u segira u ka duguw la, u bée u balimaw tòw fara nyögòn kan, ka nyéfòli kée, walasa u bée jè ka baara nafamaw kée, balikukalanso n'u yèrè ka soro bée baara minnu na. Anw bée nyosusumansi nyini dugu dòw ye, o bée wari min ladon, o bée don musow ka kalan musakaw la.

Nyininkali : An ka nyémogow y'a naniya k'an ka dugu misenw k'u yèrèw ka kow nyénabò, i n'a fo sannifeere, furakèli, linpo jateli ; ninnu walew bée b'an ka duguw ka nyétaa nògoya. Ninnu walew tè taa kalan kò, jamakalan nin hukumu kònò aw ye férè jumènw sigi walasa malidenw bée bée dege an ka kanw kalanni n'u sèbènni na ?

Jaabi : Jamakalan ye férè dò ye, a naniyara, mogo minnu ma se ka taa nansara kalan na, olu ka dege an faso kanw sèbènni n'u kalanni na, walasa u

ka se k'u ka kow nyénabò. Faso ka nyétaa ka kan ka sinsin tònw kan an ka duguwukòndoo de kama an ka baarw nin sen fè an bée kalan nyèsin dugutòn de ma. An bée ton mögow dege an faso kanw sèbènni n'u kalanni na. N'olu sera an ka kanw kalanni n'o sèbènni na u b'u ka duguw konyè caman nyénabò kalan sababu la.

N'u ma kalan, a ka gèlèn u ka ko caman faamuya. O de kama an ko dugutòn yiriwali bée bo kalan na, a ka nafa soro kalan y'o sababu ye, a ka nyétaa bée bo kalan na. Dugu tòn ye fènba y'an bolo jama kalan nin na.

Kuma daminè na, u y'a fo ko jamakalan nin fasoden bée lajélen kunko don. O kòrò ye mögo minnu bée nansarakan don ke ban, olu fana ka kan ka kalan in kée, barisa a bée kée Mali kanw de la.

Nin kalan in nyéna, ka sabati, jamana ka soro b'o de la. O la sa an bée wele bila fasoden bée ma, u k'an dèmè kalan in na.

BALIKUKALAN NYEMOGOSOBA GAFE DILALENW

An bée y'a don ko kalan sinsibere ye sèbènni ye. Kuma ye finyè ye. O lesagolan ye sèbèn ye. Sèbèn mana kè fèn o fèn na, o fèn kelen tunu ka gèlèn. Mogò hakilima dò y'a fò ka tèmèn ko : "ni cèkòròba kelen sara bamaana, a bè ko ni ta ye gafe so kelen mumè jeni kè ban". K'o sababu kè sèbètanya ye. Kelen sira-

tigè fèn o fèn sabatilan e ye sèbèn ye. Sèbèn ye sosoli banchi ni siga funè ye. Dalaofakan tile dugara. Balikukalan ye mogòw dege sèbènni na. A nyémogosoba y'a cèsiri nyinini fè, ka gafew dila minnu bè dònnyiya sabati, k'a basigi. O gafew la, ni min ko jate kè cogo, jate gafe caman bè yen k'o nyèfo.

BAMANANKAN :

- Jate
- Jate san folo
- Jate san filanan.

KADOKAN NA :

- Lugo lugo don

MARAKAKAN NA :

- Jaate

KOROBOROKAN NA :

- Bon feeray kabu
- Kabu jira jino

BURUDAMEKAN NA :

- Afràgna a Izahàlat
- Al xisab (1982)

FULAKAN NA :

- Dewtere hiisa
- Dewtere hiisa aran deere.

Nin min ko kalanjè yèrè ka di i ye, o fana gafew bè yen. Olu file ninnu ye :

BAMANANKAN NA :

- bamanankan kalanjè ni sèbènni
- kalan dege sèbèn - kalandenw ka sèbèn
- liburu filanan - kalandenw ka sèbèn
- karamogò ka gafe

- kalanjè ni sèbènni san folo
- kalanjè ni sèbènni san filan
- an ka jamana baro n'a nsiiri n'a maana dows

F U D A K A N   N A :

- Jannde
- jaande haala (1982)

M A R A K A N   N A :

- Xarane

K O R O B O R O K A N   N A :

- Bon feeray cew

K A D O K A N   N A :

- Dontiru

B U R U D A M E K A N :

- Afragna a Izahalat.

Gafe caman wèrèw dilalen don mögòw tògò la minnu kalannen don kanw na, minnu t'an ka jamana kanw ye n' o tigilamögòw b'a fè k'an ka kanw sèbèn cogo don. Nin bée ko, e mögo min yèrè y'i bolo da yorò don ka ban. I ka dò donn ni baæigití bè sòrò sèbèn minnu na olu dòw filè nin ye.

- nyètaa
- kotè
- saniya
- baars kalan gafe

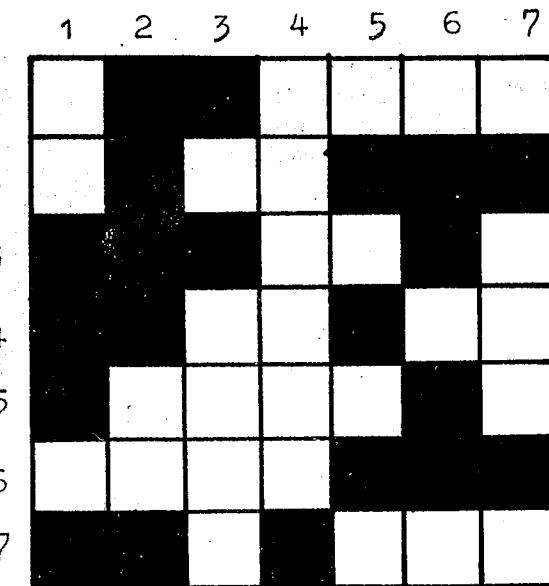
Sèbè tè tulon sa

Sira dalenw

1. Ji' bè se ka kè a kònò (daga)
2. A ka timi ni sukaro ye (di)
3. N(a tè fèn o fèn na, a tè se ka balo (ni).
- 4.
5. Malo kisè, kaba kisè bè se ka kè a kònò (borè).
6. Fiyòngtò bè se ka kè a tèri ye (bere).

Sira jolenw

1. So kònò bagan don (ba)
2. Démèlan don.
3. Ka da nyögòn kan.
4. A tògò ye "briquet" ye nasarakan na.
- 7.
7. Jiri don, a ka nama kojugu, a bè kè na la.

KUMA KÒRÒMÀW

1. Ni y'i tagama, a b'i tagama, ni y'i jò, a b'i jò.
- O ye mun ye ? (Suma)
2. N'a bòra a ka so kònò, a bè bée la wuli (tile).
3. Juru don, juru min bè se ka bée siri (Suma).
4. A bè se ka tèmèn ji kunan, a tè mankan kè (kabanogò).
5. Walasa a ka kuma, u b'a gosi (dun-dun).
6. Bée tulo bèn n'na nka mògò si nyè tè n'na. (Finyè)
7. Dimogòw tè fin wo da la gansa.

Sèbè tè tulon sa

- Fèn kelen bè dinyè na, a musokòrò ka nyi a npogotigi ye ! O ye mun ye ?

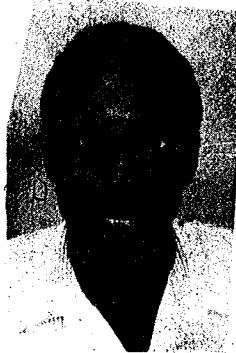
(foronte)

karo san ka segin ni wari tò ye.

N'b'o kè cogo di ?

- N fa ye dèròmè fila di n'ma n'ka taa swgu la ka tiga, nyò ani su-

(N'bè didègè san).

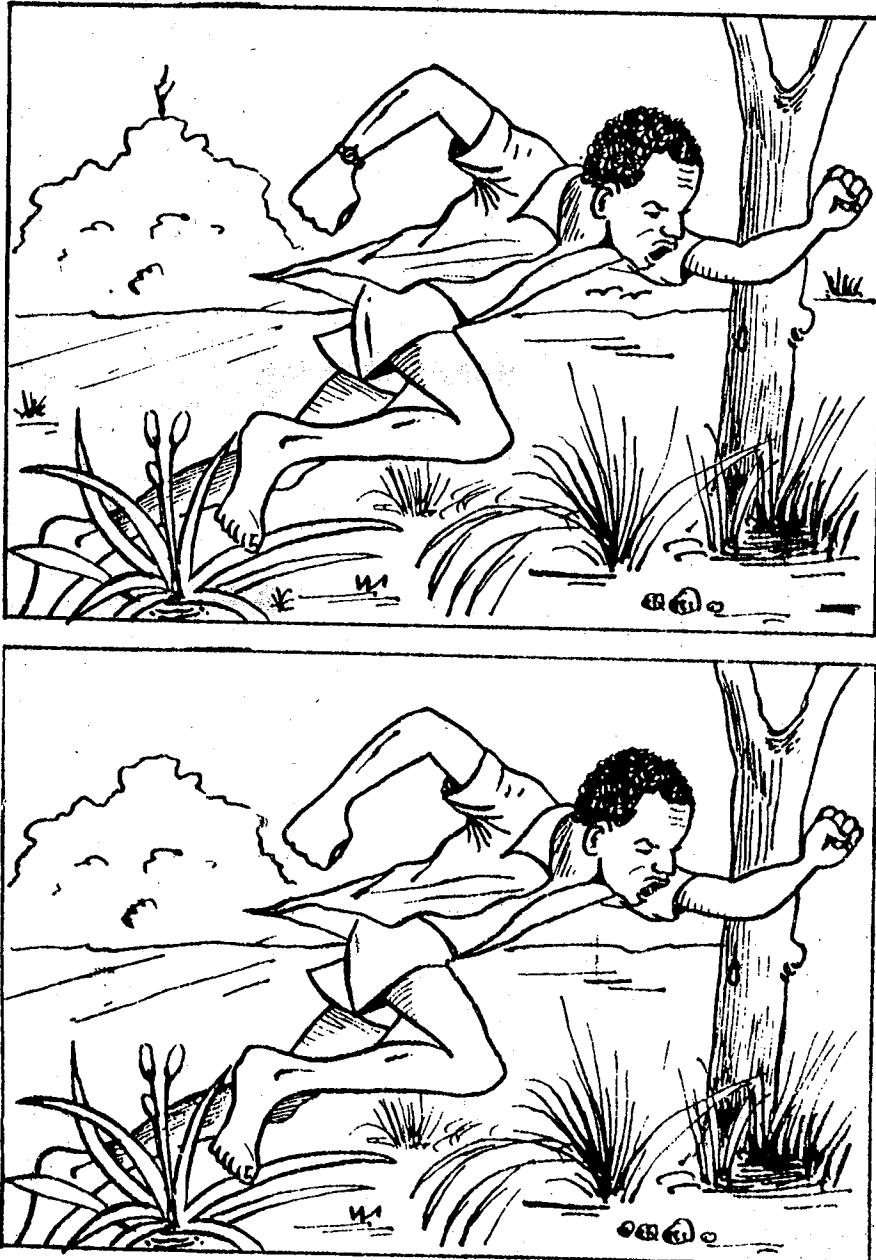
Nin kèra fulakè dò ni bamanankè dò ye. Fulekè nana saga feere bamanankè ma. U y'u feere fo k'a ban tuma min na, fulekè ye saga di bamanankè ma. Bamanankè ko k'a bè wari di fulakè ma, wari ma se fu-

lakè bolo ma kosèbè nka wari bora bamanankè bolo ka ban, wari binna, saga ye wari ta k'a nyimi.

Ne b'aw nyininka saga ye mögo fila jumèn ta ye ?

Sèbè tè tulon sa

TULON TÈ SÈBÈ SA

a' ye nin ja fila lajè, fili tan bè kelen na olu ye jumènw ni jumènw ye ?